

ŠIFRA UČENIKA

MATURSKI ISPIT

JANUAR 2019. GODINE

CRNOGORSKI – SRPSKI, BOSANSKI,
HRVATSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

UPUTSTVO

VRIJEME TRAJANJA TESTA JE 180 MINUTA

Za vrijeme testa nije dozvoljena upotreba elektronskih uređaja.

Učenik/učenica ne smije na bilo koji način otkrivati u testu svoj identitet ili se direktno obraćati ocjenjivaču.

Test **MORA** biti napisan hemijskom olovkom.

Test sadrži zadatke koji se rješavaju na jedan od sljedećih načina:

- zaokruživanjem broja ispred tačnog odgovora
- pisanjem kratkog odgovora
- pisanjem dužeg odgovora
- pisanjem eseja

Uz test si dobio/dobila **list za odgovore** na zadatke višestrukog izbora.

Potrebno je da na odgovarajuće mjesto pažljivo prepiše svoje odgovore.

Zadatak će se vrednovati s 0 (nula) bodova ako je:

- netačan odgovor
- zaokruženo više ponuđenih odgovora
- zaokružen ili napisan i tačan i netačan odgovor
- nečitko i nejasno napisan odgovor
- rješenje napisano grafitnom olovkom

Ukoliko pogriješiš, prekriži i odgovori ponovo. Kad završiš, provjeri svoje odgovore.
Srećno!

PRAZNA STRANA

Na osnovu Teksta 1 odgovori na pitanja 1, 2, 3, 4 i 5.

Tekst 1

Solun, posjeduje veličinu, živost i ambicije modernih svjetskih metropola, a nedostatak spomenika iz grčke prošlosti nadoknađuje brojnim vizantijskim crkvama, odličnim muzejima, restoranima i burnim noćnim životom

Drugi grad Grčke i administrativni centar dva sjeverna regiona, Solun se nalazi na vrhu Solunskog zaliva, uz koji se pruža dužinom od 20 km. Zapadno od grada je Solunsko polje, primorska ravnica blizu ušća Vardara u zaliv. S drugih strana grad je okružen brdima planine Hortijatis. Moderan izgled grad duguje najviše katastrofalnom požaru iz 1917. godine, koji je sravnio većinu starih kuća duž labyrintha otomanskih staza, uključujući i cijelu jevrejsku četvrt, ostavljajući 70.000, skoro polovinu tadašnje populacije, bez krova nad glavom. Grad je obnovljen u narednih osam godina po planu koji je pripremljen pod nadzorom francuskog arhitekte i arheologa Ernesta Erbara, s dugačkim centralnim avenijama, paralelnim s morskom obalom, kao i gusto zbijenim poprečnim ulicama, s drvećem koje štiti od sunca. Solun je danas univerzitetski grad, napredna luka, industrijski i kulturni centar.

Solun je grad komplikovane istorije koji su mnogi smatrali svojim: Vizantijci, Mlečani, Turci, Jevreji, Grci, Jermenii... Njihovi tragovi se nalaze svuda, neki su u međuvremenu postali turistički simboli grada, poput Bijele kule... Grad je osnovan negdje oko 315. godine prije nove ere; osnovao ga je Kasandar, makedonski kralj, i nazvao po svojoj voljenoj ženi Tesaloniki, poluvestri Aleksandra Makedonskog. ... Kad su Rimljani osvojili grad 168. g. prije nove ere, Solun je postao glavni grad jedne rimske provincije. Za vrijeme puta u Makedoniju sveti apostol Pavle propovijedao je u mjesnoj sinagogi, koja je bila glavna za Jevreje tog rejona, i postavio je temelje hrišćanstvu i crkvi. ... Solun je bio jedno od najvažnijih trgovачkih središta u Vizantiji, naročito tokom vladavine Komnina, a u njemu su rođeni Ćirilo i Metodije.

(...)

Gradski arheološki muzej se smatra jednim od najboljih u Evropi. Posjeduje veliku kolekciju, uključujući i nevjerojatne dragocjenosti u vidu grobnice oca Aleksandra Velikog, Filipa Makedonskog, koja je otkrivena u Vergini 1977. godine. Na trgu Dikasterion je arheološko nalazište antičke grčke pijace koja je kasnije preuređena u rimske forume na dva nivoa. Forum je bio srce antičkog grada, a otkrili su ga radnici šezdesetih godina. Najočuvaniji dio foruma je veliko pozorište, koje se još uvijek koristi za ljetnje koncerete. Bijela kula je najpoznatiji dio grada, a originalno je izgrađena kao dio gradskih zidina. Ona se nalazi na šetalištu pored mora, južno od arheološkog muzeja. U Gornjem gradu, sem drvenih kuća iz otomanskog razdoblja i ostataka gradskih zidina iz vizantijskog razdoblja, nalazi se Aristotelov trg, najvažniji gradski trg. U samom Solunu postoji nekoliko crkava koje se ubrajaju među najljepše u pravoslavnom svijetu: Sveta Sofija, Dvanaest apostola, Crkva proroka Ilike, Sveti Pantelejmon...

(...) Noćni život grada, bogat, bučan i vrlo raznolik, nadaleko je poznat. Od brodova – diskoteka do alternativnih klubova, blistavih penthaus kafea... Najmodernija gradska oblast noćnog života je Ladarika, blizu luke.

(priređeno prema tekstu Suzane Obradović, Stil, 8. jun 2009)

1. **Tekst je odlomak iz:**

- 1. vijesti
- 2. komentara
- 3. reportaže

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod

2. **Koji događaj je presudno uticao na promjenu izgleda Soluna u 20. vijeku?**

- 1. Otkrivanje Rimskog foruma na dva nivoa s velikim pozorištem 1960-ih.
- 2. Katastrofalni požar 1917. godine koji je sravnio stare kuće i jevrejsku četvrt.
- 3. Prenošenje grobnice Filipa Makedonskog u Solun, otkrivene 1977. u Vergini.

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod

3. **Ko je osnivač grada?**

- 1. Ernest Erbar
- 2. Kasandar
- 3. Aleksandar Veliki
- 4. Aristotel

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod

4. **Zašto se u tekstu pominje Tesalonika, polusestra Aleksandra Makedonskog?**

.....
1 bod

5. **A) Bijela kula u Solunu dio je nasljeđa**

- 1. antičkog perioda
- 2. rimskog perioda
- 3. otomanskog perioda
- 4. vizantijskog perioda

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora.

1 bod

B) Obrazloži odgovor.

.....
.....
1 bod

Koristeći Tekst 2 uradi zadatke 6 i 7.

Tekst 2

Iznenadiće vas ljepota Bara. Osvojiće vas grad smješten podno planine Rumije, između dvije velike vode, Jadranskog mora i Skadarskog jezera. Morski, jezerski i planinski predjeli čine triptih jedinstvene zanimljivosti i koji zadovoljava i najprobirljivije turističke ukuse.

Ukoliko ste zaljubljenik u vodene puteve, Bar će vas dočekati savremenom lukom i vrhunski opremljenom marinom.

U blagodetima sunca i toplog mora možete uživati na pitomim, dugačkim pješčanim plažama ili skrivenim i divljim kamenim sprudovima.

Nacionalni park Skadarsko jezero s jedinstvenim biljnim i životinjskim svjetom i očaravajućim arhipelagom nudi nezaboravno turističko iskustvo.

Brojni spomenici kulture i Stari grad Bar svjedoče o ovdašnjem prožimanju pravoslavne, katoličke i islamske kulture.

Ljepota prirodnih kontrasta i harmonija suživota ugrijaće vam srce, ispuniti dušu.

*Dobro došli u Crnu Goru, dobro došli u Bar!
Turistička organizacija Bara, SO Bar*

6.

A) Kome je tekst namijenjen?

.....
.....
.....
.....
1 bod

B) Obrazloži odgovor.

.....
.....
.....
1 bod

7.

Kojim funkcionalnim stilom je napisan tekst?

.....
.....
.....
1 bod

Koristeći Tekst 1 i Tekst 2 uradi zadatke 8, 9 i 10.

8.

A) Kojem tekstu odgovara naslov *Moderan grad s dugom tradicijom*?

.....

1 bod

B) Obrazloži odgovor.

.....

1 bod

9.

Da li se podatak u tabeli odnosi i na Solun i na Bar? Ako se odnosi na oba grada, zaokruži DA, a ako se ne odnosi na oba grada, zaokruži NE.

PODATAK SE ODNOSI I NA SOLUN I NA BAR	DA	NE
Turistički gradovi i velike luke	DA	NE
Veliki rimske trge pretvoreni u pozornice	DA	NE
Brojni spomenici rimske, otomanske i pravoslavne kulture	DA	NE
U zaleđu grada nalaze se visoki planinski grebeni	DA	NE
Ekološki centri u kojima se nalaze čuveni nacionalni parkovi	DA	NE
Ime je dobio po osnivaču grada	DA	NE

1 bod

10.

S obzirom na temu i način na koji je obrađena koji ti se tekst više dopao? Obrazloži odgovor.

.....

1 bod

11.

Napiši sinonim podvučene riječi.

Osvojiće vas grad smješten podno planine Rumije, između dvije velike vode, Jadranskog mora i Skadarskog jezera.

Sinonim: .....

1 bod

12. A) Zaokruži broj ispred složene rečenice.

1. Osvojiće vas grad smješten podno planine Rumije, između dvije velike vode, Jadranskog mora i Skadarskog jezera.
2. Morski, jezerski i planinski predjeli čine triptih jedinstvene zanimljivosti i koji zadovoljava i najprobirljivije turističke ukuse.
3. U blagodetima sunca i toplog mora možete uživati na pitomim, dugačkim pješčanim plažama ili skrivenim i divljim kamenim sprudovima.

1 bod

B) Obrazloži odgovor pod A.

.....
.....

1 bod

13. Odredi službu riječi u rečenici *Iznenadiće vas ljestvica Bara.*

Iznenadiće .....

vas .....

ljestvica .....

Bara .....

1 bod

14. Podvučeni instrumental zamijeni odgovarajućim sinonimnim oblikom padeža.

Nacionalni park Skadarsko jezero s jedinstvenim biljnim i životinjskim svjetom i očaravajućim arhipelagom nudi nezaboravno turističko iskustvo.

.....

1 bod

15. A) Prepiši zamjenicu iz rečenice.

Ljestvica prirodnih kontrasta i harmonija suživota ugrijaće vam srce, ispuniti dušu.

.....

1 bod

B) Zamjenicu iz zadatka pod A napiši u nominativu.

.....

1 bod

16.

A) Zaokruži broj ispred tačno napisane riječi i rješenje prenesi na list za odgovore.

1. ispričati
2. isčupati
3. isnjihati

1 bod

B) Upiši D ili T da bi riječi bile tačno napisane.

o__pjevati, o__šetati, o__straniti, o__čepiti, o__ključati

1 bod

17.

Pravilno napiši skraćenice riječi:

Crnogorska akademija nauka i umjetnosti .....

i tako dalje .....

i drugi .....

godina .....

1 bod

18.

A) S obzirom na upotrijebljenu vrstu predikata, zaokruži broj ispred rečenice koja je „ujez“.

1. Solun je bio jedno od najvažnijih trgovačkih središta u Vizantiji.
2. Gradski arheološki muzej se smatra jednim od najboljih u Evropi.
3. Rimljani su osvojili grad 168. g. prije nove ere.

1 bod

B) Objasni odgovor pod A.

.....
.....

1 bod

Pročitaj pjesmu pa uradi zadatke 19, 20, 21, 22 i 23.

Pesma ženi

Ti si moj trenutak, i moj san i sjajna
Moja reč u šumu; moj korak i bludnja;
Samo si lepota koliko si tajna;
i samo istina koliko si žudnja.

Ostaj nedostižna, nema i daleka –
jer je san o sreći viši nego sreća.
Budi bespovratna, kao mladost; neka
Tvoja sen i eho budu sve što seća.

Srce ima povest u suzi što leva;
u velikom bolu ljubav svoju metu;
Istina je samo što duša prosneva;
Poljubac je susret najlepši na svetu.

Od mog priviđenja ti si cela tkana,
tvoj je plašt sunčani od mog sna ispreden!
Ti beše misao moja očarana;
simbol svih taština, porazan i leden. –

A ti ne postojiš nit si postojala;
Rođena u mojoj tišini i čami,
na suncu mog srca ti si samo sjala:
jer sve što ljubimo stvorili smo sami.

Jovan Dučić

19.

A) Zaokruži broj ispred vrste strofe kojom je pjesma napisana i rješenje prenesi na list za ocjenjivanje.

1. koren
2. oktava
3. sonet

1 bod

B) Kako se zovu rime upotrijebljene u pjesmi?

.....

1 bod

20. Iz druge strofe prepiši opkoračenje.

.....
1 bod

21. A) Zaokruži broj ispred stilske figure kojom počinje pjesma.

1. asindet
2. alegorija
3. apostrofa

1 bod

B) Objasni njenu funkciju u pjesmi.

.....
1 bod

22. Kako je opisana žena u Dučićevoj *Pesmi ženi*?

.....
.....
.....
2 boda

23. Objasni upotrebu sadašnjeg i prošlog vremena u pjesmi.

.....
.....
.....
2 boda

Pročitaj odlomak iz djela *Na Drini Ćuprija* Iva Andrića i uradi zadatke 24, 25 i 26.

(*Da bi se jasno videla i potpuno razumela slika kasabe i priroda njenog odnosa prema mostu, treba znati da u varoši postoji još jedna ćuprija, kao što postoji još jedna reka. To je Rzav i na njemu drveni most. Na samom kraju varoši Rzav utiče u Drinu, tako da se središte varoši i ujedno njena glavnina nalaze na peščanom jezičku zemlje između dve reke, velike i male, koje se sastaju, a rasuta periferija prostire sa sa druge strane mostova, na desnoj obali Drine i na desnoj obali Rzava. Varoš na vodi. Ali iako postoje i još jedna reka i još jedan most, reči „na ćupriji“ ne označavaju nikada rzavsku ćupriju, prostu drevnu građevinu bez lepote, bez istorije, bez drugog smisla osim što služi meštanima i njihovoj stoci za prelaz, nego uvek i jedino kameni most na Drini.*)

Most je oko dve stotine i pedeset koraka dugačak, a širok oko deset koraka, osim na sredini, gde je proširen sa dve potpuno jednakе terase, sa svake strane kolovoza mosta po jedna, i dostiže dvostruku širinu. To je onaj deo mosta koji se zove kapija. Tu su, naime, na srednjem stubu koji se pri vrhu proširuje, ozidani sa obe strane ispusti, tako da na tom stubu počivaju, levo i desno od kolovoza, po jedna terasa, smelo i skladno isturena iz prve linije mosta u prostor nad šumnom, zelenom vodom u dubini.

24.

Napiši književni rod i književnu vrstu kojima pripada djelo iz kojeg je dati odlomak.

(književni rod)

(književna vrsta)

1 bod

25.

Uporedi pasuse, pa ako je konstatacija tačna, zaokruži T, a ako nije tačna, zaokruži N i objasni odgovor.

Most o kojem se govori u drugom pasusu je rzavski most.

T

N

Objasni odgovor.

2 boda

26. Sjeti se radnje djela *Na Drini ćuprija* pa objasni cilj prvog pasusa u odlomku.

.....
.....

2 boda

27. Odgovarajuće književno djelo (iz spiska ispod tabele) upiši u polje pored lika iz tog djela (jedno djelo je suvišno).

LIK	KNJIŽEVNO DJELO
Haim	
Kreont	
Merso	
Knez Rogan	

Gorski vijenac

Antigona

Prokleta avlja

Stranac

Davidova zvijezda

1 bod

28. Prepiši odliku koja se odnosi na realizam.

gomilanje stilskih sredstava; interesovanje za narodnu književnost; socijalna motivacija

.....

1 bod

Pročitaj sljedeće stihove i uradi 29. zadatak.

Niko srećan, a niko dovoljan,
niko miran, a niko spokojan;
sve se čovjek bruka sa čovjekom:
gleda majmun sebe u zrcalo!

29.

Napiši naziv književnog djela iz kojeg su preuzeti stihovi, njegovog autora, kao i ime lika koji izgovara date stihove.

Djelo .....

Autor .....

Junak (lik) .....

3 boda

30.

Ponuđene su dvije teme za pisanje eseja. Zaokruži broj ispred teme koju si odabralo/odabrala i napiši esej koji treba da sadrži od 250 do 300 riječi.

Oblikuj ga kao zaokruženu cjelinu (uvod, razrada, zaključak).

Poštuj zahtjev o broju riječi +/-10% (ocjenjuje se sastav koji ima od 225 do 330 riječi; ako esej ima manje od 225 riječi, NE ČITA SE, a na 330. riječi PRESTAJE čitanje).

Vodi računa o jezičkoj pravilnosti i čitljivosti teksta.

1. „Na svet dolazimo samo jednom“

Pažljivo pročitaj odlomak iz djela *Djevojka s pomorandžama* kao i uputstva za pisanje eseja.

U romanu Justejna Gordera „Devojka s pomorandžama“, dječak nalazi pismo i u njemu pitanje, koje mu je prije jedanaest godina uputio bolesni otac.

Mnogo puta sam sebi postavio isto pitanje u toku poslednjih nedelja. Da li bih izabrao da živim na Zemlji svestan da će iznenada od svega biti otrgnut, možda usred opijenosti srećom? Ili bih odmah, na samom početku zahvalio i odbio da učestvujem u toj rizičnoj igri „uzimala-davala“? Jer, na svet dolazimo samo jednom. Puštaju nas u veliku bajku. I čiča miča, gotova priča! (...)

Možda zadirem preduboko. Možda te suviše otvaram. Možda na to nemam pravo. Ali, kako mi je važno šta ćeš odgovoriti na pitanje koje sam ti postavio, pošto sam direktno odgovoran za to što si ti ovde. Pa, ti ne bi mogao da postojiš na ovom svetu da sam ga se ja odrekao.

Možda osećam neku vrstu *krivice* što sam učestvovao u tvom dolasku na svet.

Na neki način sam ti ja dao ovaj život, ili, preciznije, Devojka s pomorandžama i ja, naravno. Ali na taj način ćemo ti ga upravo mi jednom i oduzeti. Podariti život malom detetu ne znači samo Pokloniti mu Svet. To takođe znači i oduzeti mu isti taj neshvatljivi poklon.

Moram biti iskren, George. Rekao sam da bih verovatno zahvalio i odbio to munjevito

turističko razgledanje velike bajke. Zaista bih odbio. A ako misliš isto što i ja, osećam krivicu zbog onoga što sam udesio.

Dozvolio sam da me Devojka s pomorandžama zavede, dozvolio sam da me ljubav poneše, dozvolio sam da me privuče pomisao na dete. Sada stiže kajanje i potreba da mi oprostiš. Da li sam negde pogrešio? Pitanje doživljavam kao krvav sukob u podeljenoj savesti. A javlja se i potreba da pospremim za sobom.

Ali, George, sada se javlja nova dilema, a ona možda nije tako teška - ili opasna - kao prva. Ako *ti* odgovoriš da bi uprkos svemu odabroa da živiš, iako samo nakratko, onda, u suštini, nemam prava da poželim da nikad nisam rođen.

Tako u ovoj računici može da se uspostavi neka vrsta ravnoteže, dve stavke se onda potiru. Naravno, tome se nadam. Da, zbog toga i pišem. Ne možeš mi direktno odgovoriti na pitanje koje sam postavio. Ali možeš da mi odgovoriš posredno. Možeš da mi odgovoriš svojim izborom, načinom na koji ćeš živeti ovaj život koji si započeo kad smo Veronika, neposlušni lekar i ja u bolnici nazdravili šampanjcem u tvoju čast. Taj doktor šampanjac bio je tvoja dobra vila, u to sam potpuno siguran.

Uputstvo za pisanje eseja:

- Pozivajući se na tekst, objasni zašto je ljudski život tragičan.
- Objasni očeve osjećanje krivice. U čemu on vidi svoju najveću grešku?
- Objasni kako dječak može uticati da se uspostavi ravnoteža u priči o životu i smrti.
Kako dječak može da odgovori na očeve pitanje koje je našao u pismu?
- U kojem se djelu sumersko-vavilonske književnosti govori o ovom problemu?
Pozivajući se na tekst tog djela, objasni kako glavni lik gleda na taj problem.
- Iznesi svoje viđenje ovoga problema.

2. Putovanja šire vidike i obogaćuju dušu

Uputstva za pisanje eseja:

- Da li voliš da putuješ? Obrazloži.
- Navedi tri motivacije za putovanje i obrazloži ih.
- Koje mjesto u Crnoj Gori bi preporučio/preporučila turisti da posjeti? Zašto?
- Navedi da li putovanja mogu da promijene pogled na život, svijet, ljudе, kulturu...
- Navedi mjesto/mjesta koja bi želio/željela da posjetiš i objasni zašto.

25 bodova

KONCEPT ESEJA

KONCEPT ESEJA

KONCEPT ESEJA

ESEJ

ESEJ

ESEJ

ESEJ
